

**Rector Et Concilium Academiae Fridericianae Buetzoviensis Sollemnia Paschalia
Pie Ac Religiose Celebranda Cuius Indicunt Praemissa Quarta Particula
Commentationis Qua Via Et Ratio Doctrinae Euangelicae De Satisfactione Vicaria
Iustitiae Diuinae A Christo Pro Hominibus Praestita Recte Probandae Breuiter
Delineatur**

Buetzovii: Typis Ioann. Gotth. Fritzii, [1778?]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1830827499>

Druck Freier Zugang

Mkl

h

3491

Landesbibliothek
Mecklenburg-Vorpommern
Günther Uecker

[https://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn1830827499/phys_0001](https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1830827499/phys_0001)

DFG

entsäuert

ZfB ME

05. Aug. 1999

EVANGELIUM

DE

ROMINIBUS

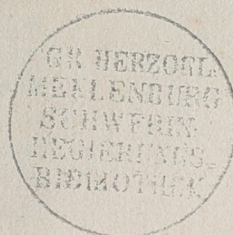
ROBANDAE

hull. h

3491

RECTOR ET CONCILIUM
ACADEMIAE FRIDERICIANAE
BUETZOVIIENSIS
SOLLEMNIA
PASCHALIA
PIE AC RELIGIOSE CELEBRANDA
CUIBUS INDICUNT

PRAEMISSA
QUARTA PARTICULA COMMENTATIONIS
QUA VIA ET RATIO
DOCTRINAE EUANGELICAE
DE
SATISFACTIONE VICARIA IUSTITIAE DIUINAE
A CHRISTO PRO HOMINIBUS PRAESTITA
RECTE PROBANDAE
BREVITER DELINEATUR.

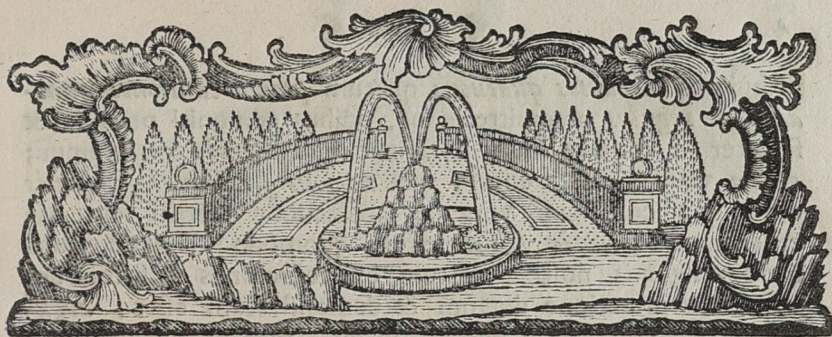
BUETZOVII
TYPIS IOANN. GOTTH. FRITZII, SEREN. DVC. AVL.
ET ACADEM. TYPOGR.

(1778.)

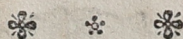
RECTOR ET CONGREGATIO
ACADEMIAE FRIDERICIANAE
BUTENOVENSIS
SOLLENNIA
PASCHALIA
ET AC RELIGIOSE CELEBRANDA
CLIMATIS INSTANT

TRAMISE
QUAE TRAVEL COMENTATIONIS
OIA VI ET RATIO
DOCTRINAE HOC TITULO
SOLLENNIA
SACRAGIONE VITAE
A CHRISTO PRO
RECTOR ROSTOCKENSIS
ET ACAD. FRIDER.

BUTENOVII
ET ACAD. FRIDER.
SOLLENNIA PASCHALIA
ET AC RELIGIOSE CELEBRANDA

Ad memoriam resurrectionis Christi religiose
& salutariter hoc festo, quod Vobis, Ci-
ues Carissimi, indicimus, renouandam
quam accommodata sit meditatio de satis-
factione a Christo iustitiae diuinae pro ho-
minibus praestita, quoniam Vos Ipsi facile
videtis, non opus est, vt nos copiosius explicemus. Itaque
statim nos accingimus ad commentationem de hac grauissima
parte doctrinae euangelicae tribus iam programmatibus Vobis
propositam nunc vltius continuandam. Vt autem statim ab
initio ordinem & seriem totius commentationis a nobis susce-
ptae & cohaerentiam huius *quartae particulae* cum tribus illis
prioribus & reliquis posthac, si DEVS annuat, pertractandis
luculentius perspiciatis; haec Vobis in memoriam reuocanda
existimamus. Vniuersam commentationem nostram, qua no-
bis propositum fuit, vt viam ac rationem breuiter delinearemus,
qua felicissime veritas doctrinae euangelicae de satisfactione
Christi demonstrari eiusque firma certitudo stabiliri posset, di-
tribui-

tribuimus in *partes quatuor*; quarum *prima cautiones quas-*
dam & regulas praemitteremus, quibus admoniti provide &
 feliciter in veritate huius doctrinae inuestiganda versaremur;
altera viam monstrarem, qua *ex solis scripturae s. effatis*
 eorumque collatione vera de satisfactione Christi sententia
 eruenda esset; *tertia* ostenderemus, quomodo id, quod quoad
 hanc religionis nostrae partem ex testimoniis s. litterarum
 recta interpretatione ductum & demonstratum esset, *argu-*
mentis internis, quae vocant, id est, *tum* ex analogia do-
 ctrinae biblicae, *tum* ex sana hominum ratione desumptis
confirmari liceret; *quarta* denique doceremus, qua rati-
 one *obiectiones*, quae huic doctrinae opponi soleant, feliciter
 disiciendae essent. Ac *primam* quidem *partem* primo pro-
 grammate iam absoluiamus, sed breuissime. *Alteram partem*,
 quae facile princeps est, paulo vberius pertractandam iudicau-
 imus, in eaque adhuc substitimus. Nempe, vt in hac demon-
 stratione biblica, quam fieri posset, cautissime ageremus, nihilque
 praecipitarem, lento admodum gradu procesimus. *Ante*
omnia viam nobis aperuimus, quae nos duceret ad quaestionem
 principem a nobis disceptandam. Itaque *initium* fecimus ab
 afferendis sententiis biblicis, quibus Christo munus σωτηριος ge-
 neris humani tribuatur; *deinde* docuimus oraculis diuinis ad
 hoc munus *non modo regium Christi imperium* in ciuitatem
 DEI vniuersam & peculiariter in genus humanum referri, *sed*
etiam tales *functiones*, ad quas obeundas Christus in has terras
 ablegandus fuerit; atque ad hanc prouinciam Christi in his ter-
 ris administratam illud vtique pertinuisse, quod prophetam &
 doctorem religionis egerit, & exemplar virtutis & sanctitatis
 perfectae praebuerit; sed tamen, quoniam s. litterae nos doce-
 ant, Christum seruatorem nostrum, dum in hac terra degeret,
tum διακονια & obedientiam praestirisse, *tum afflictiones gra-*
uissimas imo mortem cruentam subiisse, & vtraque re salutem
 nobis procurasse, hinc quaestionem exoriri, quantum hae duae
res ad salutem nostram parandam contulerint, & qua ratione
 hanc

5

hanc efficaciam habuerint. Hac quaestione constituta non sine ratione idonea *prima* nobis cura fuit, vt *afflictionum & mortis Christi fructus & consilia* inuestigaremus; quibus repertis facilius deinde & rectius *obedientiae Christi & δικαιώματος* vera ratio exquiri posset. In illa *prima* quaestionis totius *parte* ad haec *duo momenta* rem omnem redire iudicauimus, vt *primum effectus salutare*, ad quos producendos perpeffus fuerit Christus tot tantasque calamitates & mortem inprimis cruentam ex oraculis diuinis discamus; *deinde vt nexum* perspiciamus, quo mors Christi cohaereat cum illis fructibus, seu *modum efficientiae*, quo mors Christi illorum fructuum causa sit & effectrix. Hac enim duplici inuestigandi ratione recte instituta cautissime rem nostram agemus, vt deinde sine vlla praecipitantia iudicare possimus, num Christus tolerata multiplici afflictione & morte cruenta praestiterit iustitiae diuinae pro hominibus *satisfactionem* veri nominis.

Substituimus *in priori momento*, quod *prima* quaestionis totius *parte* continetur, accuratius considerando, id est, in recensendis &, vbi opus esset, breuiter explicandis oraculis diuinis, quibus *fructus multiplex* docetur, ad quem producendum relata fuerit consilio diuino calamitatum & mortis cruentae perpeffio a Christo suscepta. Et, quoniam *fructus illos* ad *tria* potissimum *genera* commode reuocandos esse iudicauimus, quorum *primum in liberatione hominum a poenis diuinis, fauore DEI ipsis conciliando, & hoc modo paranda iisdem salute aeterna* ponatur: hoc primum genus *programme altero & tertio copiosius tractauimus*, recensendis *nouem oraculorum diuinorum classibus*, secundum diuerfas dicendi formulas, quibus illa fructuum complexio modo indicata describitur, distributis, vtpote quibus morti Christi cruentae deberi affirmatur 1) remissio peccatorum generis humani, 2) horum expiatio, 3) redemptio & liberatio hominum a poenis peccatorum, a morte, a potestate diaboli, ab omnibus malis huius aevi, ab interitu & perditione

omnis salutis, 4) iustificatio hominum, 5) reconciliatio eorum cum DEO huiusque fauor restitutus, 6) abrogatio legis Mosai-
cae quoad iugum illud rituum molestorum, quoad seueritatem
in exigenda perfecta obedientia, quoad execrationem & terro-
res, 7) fiducia hominum in DEO collocanda & accessus ad eum
eum *παρρησία* 8) reconciliatio & coniunctio *tum* hominum,
Judaeorum Ethnicorumque, inter se, *tum* omnium reliquorum
ciuium ciuitatis DEI coelestis latissime patentis cum hominibus,
9) vita hominum, omnisque generis felicitas, inprimis coelestis
illa & aeterna.

Haec fere sunt, quae in superioribus programmatibus
breuiter quidem, sed tamen, quantum ad consilium nostrum
satis fuit, edisseruimus.

Sequitur, ut 2) *alterum genus effectuum salutarium*,
qui oraculis diuinis *morti Christi* tribuuntur, spectemus, quod,
ut summam dicamus, eo redit, ut per illam demonstrata atque
illustrata sit gloria perfectionis, qua DEVS emineat.

Hoc *primum generatim* indicatur per sententiam Pauli,
qua euangelium sibi demandatum, cuius pars princeps fuit do-
ctrina de Christo cruci adfixo 1 Cor. 2, 1. 2. appellat euangelium
τῆς δόξης τῆς μακαρίας 1 Tim. 1, 11. id est, quod conspicu-
am & testatam reddat gloriam DEI beatissimi & summa perfe-
ctione gaudentis. Idem Apostolus sic iudicat 2 Cor. 3, 9. *si mi-*
nisterium condemnationis, id est doctrina legis per Moysen DEI
ministerium promulgata, quae execratione sancita est in caput
cuiusuis, qui non faciat cuncta in libro legis praescripta Gal. 3,
30. *si hoc ministerium fuit δόξα*, id est, signis maiestatis DEI,
tanquam auctoris illius legis, collustratum fuit; *multo magis*
ministerium iustificationis, (id est, euangelium per ministros &
legatos DEI annunciatum de iustificatione gratuita per *ἀπολυ-*
τῶσιν a Christo Jesu praestitam Rom. 3, 24.) *abundat gloria*;
quae quidem etiam in miraculis, quibus euangelium tanquam
doctri-

doctrinā a DEO auctore profecta confirmabatur, conspicua fuit, sed tamen non minus ex eo resplenduit, quod hoc euangelium, cuius pars princeps est doctrina de Christo crucifixo, summam DEI perfectionem mirifice patefecit, quod Paulus haud obscure paulo post illam sententiam declarat, quum dicit, 2 Cor. 4, 6. illustrationem cognitionis gloriae DEI fieri ἐν προσώπῳ ἡσῦ Χριστῷ, id est, per totum characterem, quo Christus conspicuus fuit, adeoque etiam per sacerdotium ipsius & sacrificium corporis sui, quod praecipue ad characterem seruatoris pertinebat. Quod Christus ipse confirmat Joh. 17, 4.6. Nam, quod generatim de se testatur, *se nomen & gloriam patris sui in hac terra manifestasse*, id sane praecipue etiam de opere ἰλασμοῦ intelligendum est, ad quod administrandum missus fuit in hunc mundum 1 Joh. 4, 10. Jam vero, quod ex his sententiis biblicis paulo generalioribus magis ratiocinando collegimus, id clarius & disertius docetur Apoc. 5, 13. Postquam enim Johannes hymnum illum coelestem v. 9-12. memorauerat, qui in laudem agni illius mactati, qui nos redemerit sanguine suo, cantatus fuerit, addit se audiuisse omnes creaturas in coelo & in terra, & ubicunque demum fuerint, sic exclamasse: *Ei, qui sedet in throno, & agno (tribuatur) celebratio, & honor, & gloria, & potestas (seu imperium) per omnia secula.* Ex quo luculenter patet, redemptionem hominum sanguine Christi, agni illius mactati, partam non solum hominibus ipsis, sed etiam cunctis DEI ciuibus, quotquot in omni rerum vniuersitate fuerint, praebituram esse incitamentum & materiem ad DEVM & Christum omni laudum genere per omnem aeternitatem concelebrandum. Haec igitur DEI & Christi gloria est effectus ex morte Christi cruenta oriundus, quem DEVS praeuidit, & qui ipsi tanquam finis propositus fuit.

Sed ad *specialiora* descendendum est, & anquirendum, *quaenam potissimum DEI perfectiones morte Christi illustratae*
dicantur.

dicantur in Scriptura S. Reperimus de tribus imprimis hoc in illa affirmari, de amore DEI, de iustitia, de sapientia.

1) Ac amoris quidem diuini, & quae hoc continetur, *benignitatis* gloriam perpesione mortis a Christo pro nobis suscepta amplificatam esse, idque etiam tanquam finem propositum spectasse DEVM, pluribus S. S. locis confirmatur. Joh. 3, 16. *ipse Christus*, postquam dixerat, se ad instar serpentis istius aenei in deserto erecti in altum esse tollendum i. e. cruci affigendum, ut omnes, qui in ipso fiduciam collocent, ab interitu vindicati vitae aeternae participes fiant, admirandus exclamat: *adeo dilexit DEVS mundum*, i. e. genus humanum, *ut filium suum unigenitum daret*, &c. ubi igitur inprimis traditio Christi in mortem cruentam in cruce perpetiendam tanquam admirabile documentum *amoris diuini* nobis proponitur, ex quo hic lucidissime cognosci possit. Quare etiam *Johannes* 1 Ep. c. 4, 9. 10. dicit, *in eo praecipue manifestatum esse amorem DEI erga nos, quod hic filium suum unigenitum miserit in mundum*, & quidem *ἵλασμεν πρὸς τὰν ἁμαρτιῶν ἡμῶν*. Paulus, postquam Tit. 2, 11. dixerat, *illuxisse benignitatem DEI salutarem omnibus hominibus*, explicat deinde v. 14. quale huius documentum animo suo obuersatum fuerit, quum dicit, *Christum se tradidisse pro nobis, ut redimeret nos ab omni iniquitate* &c. Idem *Apostolus* luculentius adhuc dicit Eph. 1, 6. 7. hunc esse effectum beneficiorum diuinorum per Christum in nos collatorum, & hunc tanquam finem spectasse DEVM, *ut laudibus efferretur gloria benignitatis suae, qua gratiosos nos apud se fecerit per dilectum* i. e. filium suum; atque addit v. 7. *in quo habemus ἀπολύτρωσιν per sanguinem ipsius, veniam delictorum, secundum diuitias clementiae ipsius, qua abundauit erga nos*. Ac paulo inferius c. 2, 4. 7. ita iudicat *Apostolus*: *DEVS, quum diues esset misericordia, e prolixo amore suo, quo amauit nos, etiam nos, quum essemus mortui s. morti obnoxii per delicta, vna cum Christo vitae restituit & suscitauit, & vna sedem nobis attribuit*
in

in coelestibus in Christo Jesu (i. e. in coniunctione cum eo) vt manifestaret in seculis sequentibus exsuperantes diuitias clementiae (& liberalitatis) suae in benignitate erga nos in Christo Jesu. Sed hoc totum beneficium, quod vna cum Christo in vitam reuocati & in sedem coelestem euecti simus, per quod DEVS gloriam clementiae & benignitatis suae tantopere illustrasse dicitur, inde profectum esse, quod Christus pro nobis ob delicta morti addictis mortem subierit, iam ex superioribus facile patere potest, sed infra multo clarius intelligitur. Vnicum adhuc locum adiicimus, Rom. 5, 8. quo *idem Paulus* sic pronunciat: *συμμετοίχοι* i. e. *confirmat*, vel *commendat* (vtrumque enim graeca vox hic significare potest) *DEVS amorem erga nos suum, quod, quum adhuc peccatores nos fuissetis, Christus pro nobis mortuus est.*

Consulto abstinemus hoc loco ab vberiore explicatione, quomodo & quantum per mortem Christi cruentam pro nobis toleratam amplificata sit gloria amoris, clementiae, & benignitatis diuinae. Hoc enim tum demum luculentius demonstrari poterit, quum ex aliis S. S. sententiis *nexum* didicerimus, quo mors Christi tot tamque salutarium effectuum, quos adhuc ex oraculis diuinis docuimus, & paulo post docebimus, causa fuerit.

Hunc mortis Christi effectum, qui sit in *illustratione amoris diuini*, etiam illi quomodocunque confitentur, qui ceteroquin in vera & tota mortis Christi ratione definienda a nobis dissentiant, neque aliud quidquam in illa vident, nisi *aut* testimonium, quod Christus de veritate suae doctrinae etiam in acerbissimis cruciatibus constantissime perhibuerit, *aut* exemplar inuictae in virtute conseruanda patientiae. Sed hos valde repugnantes habebimus, si iam

2) ex insigni quodam S. S. loco demonstrare fategerimus, *etiam iustitiae DEI summae gloriam per mortem Christi cruentam vindicandam fuisse & maiore luce collustrandam.* Volumus autem istos amicissime rogatos, vt sine omni partium studio

b

die

dio aut iudicandi praecipitania accuratius nobiscum considerare
 velint oraculum, quod DEVS per Apostolum Paulum Rom. 3.
 25. 26. edidit. Postquam *Paulus* dixerat v. 23. *omnes homines*
peccasse, atque expertes gloriae DEI (s. honore bonaque existima-
 tione apud DEVM indignos) esse adeoque *iustificari gratis DEI*
clementia διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως ἐν Χριστῷ Ἰησῶ, *quem propo-*
suerit DEVS ἱλαστήριον (tanquam eum, per quem expiatio nobis
 contigerit: qui sensus manet, quocunque demum modo hoc
 nomen adiectiuum explices) *per fiduciam in ipsius sanguine* (no-
 bis quidem verisimillimum videtur, haec verba ita esse explican-
 da: DEVS Christum hac re proposuit ἱλαστήριον, seu tanquam
 eum, cui expiationem deberemus, commonstrauit, quod a nobis
 fiduciam requirit in sanguine Christi effuso collocandam; hac
 enim explicatione connexio propior & faciliior antefertur remo-
 tiori & difficiliiori. Sed ad rei summam nihil nostra interest, si
 quis illa verba, asyndeto admissio, connectere velit cum partici-
 pio δικαιέμενοι, & si quis praeterea post vocem πίστεως signum
 commatis ponere velit, vt nouo asyndeto etiam sequentia verba
 ἐν τῷ αὐτῷ αἵματι cum voce δικαιέμενοι cohaereant) postquam
 igitur Paulus haec dixerat, iam porro addit: *ad demonstratio-*
nem iustitiae suae; & vim huius adiunctionis statim explicat
 per verba sequentia in parenthesi includenda: *propter remis-*
ionem peccatorum antea commissorum in patientia DEI; id est,
 idcirco visum est DEO iustitiam suam demonstrare, ne haec in
 dubitationem propterea adduceretur, quia poenas peccatorum
 temporibus ἀπολύτρωσιν & expiationem a Christo praestitam
 antegressis condonauerit praetermiseritque, quibus temporibus
 nondum omnem iustitiae suae rigorem, qui in puniendo cerni-
 tur, ostendere voluerat. Post hanc parenthesin repetit Apo-
 stolus, quod dicere coeperat, & sic pergit: *ad demonstrationem,*
 inquam, *iustitiae hoc, quod nunc est, tempore, vt esset ipse ius-*
tus, (i. e. vt ipse iustum se praestaret,) & *iustificaret* s. iustum
 pro-

pronunciaret, τὸν ἐκ πίστεως ἰησοῦ i. e. eum, qui fiduciae in Jesu collocandae studeret. Jam, si explicatio huius loci, quam, ut fieri potuit, brevisime addidimus, vera est, eiusque ratio constat; haec sententia illo oraculo continetur: DEVS totum illum nobiscum agendi modum & ordinem, quod Christum proposuerat ἰλασῆσθαι per fiduciam in sanguine illius, & quod per ἀπολύτρωσιν a Christo praestitam nos peccatores gratis iustificat, ideo sic constituit, ut iustitiam suam, inprimis eam, quae *punitiva* dici solet, quae propter praetermissas peccatorum poenas ante expiationem & ἀπολύτρωσιν per Jesum praestitam in dubitationem poterat adduci, aut certe, quanta & quam absoluta omnibus numeris esset eius perfectio, non agnoscebatur, luculenter demonstraret.

Sed, quoniam explicatio nostra tum ab aduersariis nostrae doctrinae, tum a quibusdam aliis etiam inter nostrates non conceditur, saltem pro incerta habetur; illa accuratius, quantum quidem praescripta breuitas permittit, a nobis probanda est. Ac 1) primum quidem iure nostro ab omnibus postulare possumus, ut nobis concedant, eum sensum, quem nos oraculo supra excitato tribuimus, *per leges hermeneuticas esse possibilem*; quoniam (1) negari non potest, vocem, δικαιοσύνην, significare *iustitiam*, & δικαίον, *iustum*; neque (2) quidquam in tota orationis serie reperiri potest, quod interpellet, quo minus ea significatio istis vocibus hoc loco tribuatur; (3) neque sensus a nobis explicatus quidquam continet, cui vlla alia sententia S. S. repugnet; sed potius illud ipsum, quod isto sensu continetur, plurimis aliis locis S. S. luculenter confirmatur, quod satis manifestum fiet, quum ad ista oracula colligenda & explicanda in alia commentationis nostrae parte progressi fuerimus. 2) Sed non solum possibilitas, sed etiam *verisimilitudo* sensui a nobis indicato maior prae alio sensu, quo δικαιοσύνη idem quod *benignitas*, & δικαίος *benignum* significare sumitur, statim concedenda est

ab iis, quibuscum nobis lis est, si, quod res est, fateri velint. Nam, si vel maxime probare possent, graecam vocem *δικαιοσύνην* interdum significare *benignitatem*, de quo tamen valde dubitamus; tamen concedendum esset, hanc significationem esse *admodum raram*, illum autem significatum, quem nos voci *δικαιοσύνη* tribuimus, quo notio *iustitiae* denotatur, esse & proprium, & maxime consuetum. Jam, quum nihil sit in toto sermonis contextu, quod iubeat rariorem eius vocis significationem (si quidem omnino admittenda est) propriae & frequentissimae anteferre: facile patet, nostram interpretationem, si nullae aliae rationes accederent, quae certitudinem afferrent, tamen esse verisimiliorem.

3) Jam vero accedit, quod significatio *benignitatis*, quam quidam voci, *δικαιοσύνη*, tribuere volunt, neque ex vlllo alio loco idoneis rationibus confirmari potest, neque hoc loco contextui orationis conuenit, sed potius ab hoc prorsus aliena est. Ac *primum* quidem illud satis clare ostendere nos posse arbitramur. Sed limites huius programmatis id non permittunt. Neque vero necesse est; sufficit, vt *alterum* demonstremus, *contextum oraculi*, in quo explicando versamur, *non pati*, vt voci, *δικαιοσύνη*, notio *benignitatis*, & voci, *δικαιος*, notio *benigni* subiiciatur. Nam a) *primum*, quatenus haec esset cohaerentia, si Paulus dixisset: homines iustificantur - - - per *ἀπολύτρωσιν* a Jesu praestitam, quem DEVS proposuit *ἰλαστήριον* - - - ad demonstrationem *benignitatis*, propter remissionem peccatorum? Jam non vrgemus vim, quam voces, *ἀπολύτρωσις*, & *ἰλαστήριον*, hic habeant; quae hoc loco propriam & consuetam significationem vocis *δικαιοσύνης*, seu notionem *iustitiae* requirant; hoc enim in alia commentationis nostrae parte explicatius ostendetur. Sed hoc saltem quaerimus, quomodo hic quadrat vocula, *propter*? num remissio peccatorum est *causa*, ob quam DEVS voluit demonstrare suam *benignitatem*? nonne potius inuer-

inuerso ordine benignitas esset causa, ob quam peccata remitteret? Si Paulus dixisset, *per* remissionem peccatorum, verba cohaerent; sed quum posuerit, *propter*; oratio laboraret inconsequentia, si antecederet vox *benignitatis*. Jam vero restitue voci *δικαιοσύνη* suam propriam vim, vt denotet *iustitiam*; statim existit pulcherrima cohaerentia, quam supra iam in explicatione nostra ostendimus. b) *Deinde*, quid sibi vellet vox *προγεγονότων* s. *antea commissorum*, si *δικαιοσύνη* hoc loco denotaret *benignitatem*? num benignitas DEI, ad quam demonstrandam (secundum istorum explicationem, quibuscum nobis lis est) ipse proposuit Christum *ἱλαστήριον*, nihil aliud efficit, nisi remissionum peccatorum *antea*, ante tempus, quo Jesus tanquam *ἱλαστήριον* propositus est, & *ἀπολύτρωσιν* praestitit, commissorum? sin autem reliquorum etiam postea commissorum, immo vsque ad diem huius mundi extremum committendorum, quid quaeso in mentem venit *Paulo*, vt scriberet *προγεγονότων*? Jam vero redde voci *δικαιοσύνη* suam propriam vim & notionem iustitiae; illico apparet, quam consentaneum fuerit, vt Paulus scriberet *προγεγονότων*, vti supra ostendimus. Si quis hoc participium ita explicare vellet, vt significaret peccata hominis, quae *ante* commiserit, *quam ad fiduciam in Christo perductus fuisset*, is *primum* vim inferret contextui orationis, in qua *tempori patientiae*, ad quod peccata *antea commissa* referuntur, opponitur *ὁ νῦν καιρὸς*, quo Paulus vixit, & quo Christus *ἀπολύτρωσιν* praestitit; *deinde* excogitari non posset, quid Paulum mouerit, vt scriberet, *antea commissorum*; quum tamen teste S. S. DEVS ea etiam peccata condonet, quae homo post fidem semel mente conceptam admittat. c) *Denique*, si Paulus voce *δικαιοσύνη* significare voluisset *benignitatem*, & voluisset docere, DEVM hanc demonstrasse per remissionem peccatorum: quid tandem causae fuisset, quod v. 26. adiceret *ἐν τῷ νῦν καιρῷ*? Quid? num DEVS eo demum tempore, quo Paulus

lus vixit, *benignitatem* suam demonstravit in condonandis & praetermittendis peccatorum poenis? Nonne DEVS per omne V. T. tempus ita benignum se praestitit? Nonne *Paulus* in ipso huius sermonis contextu mentionem iniecit *temporis patentiae*, qua DEVS praetermiserit peccatorum poenas, quod praecesserit illam aetatem, qua Paulus vitam ageret. At contra, si Paulus voce *δικαιοσύνη iustitiam* significare voluit, iam luculenta ratio adest, cur adiecerit *ἐν τῷ νῦν καιρῷ*. Nam illo ipso tempore, quo Paulus vixit, DEVS *iustitiam* suam ita admirabiliter demonstravit, uti nunquam antea post hominum memoriam; illo enim tempore Christus (ut Paulus v. 24. 25. docuit) ἀπολύτρωσιν praestitit, & tanquam ἰλαστήριον propositus est, in cuius sanguine effuso homines fiduciam habere deberent.

4) Neque vero ea explicatio valere potest, quam quidam Theologus magni nominis inter nostrates ante paucos annos protulit, qui verba Pauli: *ad demonstrationem τῆς δικαιοσύνης αὐτῆς* ita παραφράζει: „hoc consilio, ut iam cunctis hominibus „constet de DEI *aequali in omnes benignitate*,” ubi adnotationem subiicit: „se *δικαιοσύνην* transtulisse de κοινότητι σωτηρίας: „*omnes homines*, non tantum Judaei, ad salutem propriam per „DEVM inuitantur.” Videtur ergo notionem *aequitatis ab omni partium studio alienae* subiicere voci *δικαιοσύνης*. Sed, quamquam omnino haec vox etiam *aequitatem* significare potest, quae *pars* est *iustitiae*: tamen haec notio *aequitatis* circumscrip-
ptior non quadrat in hunc contextum. Nam, ut iam brevitatis causa alia taceamus, ista adiunctio διὰ τὴν πάρεσιν &c. cum illa notione prorsus non cohaeret. Quomodo enim praetermissio punitionis peccatorum a Judaeis Ethnicisque ante tempus ἀπολύτρωσεως a Christo praestitae commissorum causa esse potest, ob quam DEVS tempore Christi per huius redemptionem & per manifestationem eius tanquam ἰλαστήρις *aequitatem suam & aequalem benignitatem* erga Ethnicos aequae ac Judaeos demonstraret?
5) Ne-

ς) Neque nos moratur explicatio eorum inter nostrates, qui δικαιοσύνη αὐτῷ eandem notionem subiiciunt, quae v. 22. locum habuit, vt sit *iustitia, quae apud DEVM valet*, aut, vt alii, quam DEVS nobis tribuit s. imputat. Sed, vt breuissime respondeamus, *neque* cum hac notione cohaeret ista adiunctio διὰ τὴν πάρεσιν &c. vt facile ostendi potest, & Paulus ipse mentem suam explicat, quum dicit v. 26. *vt ipse (DEVS) esset iustus* s. iustum se praestaret; vnde patet, Paulo sermonem esse de *iustitia DEI*, quae eius *proprietas* sit & pars perfectionis diuinae.

Manet igitur firma explicatio nostra, quam supra dedimus, & iam satis ex hoc oraculo probasse arbitramur, *demonstrationem iustitiae, quae DEO insit, perfectissimae, & illustrationem gloriae huius perfectionis* fuisse effectum mortis Christi cruentae, quem tanquam *finem* DEVS sibi proposuerit. Hoc luculentius adhuc patebit, & pluribus argumentis confirmabitur, si in alia commentationis nostrae parte ad illa oracula progressi fuerimus, quibus *nexus*, quo mors Christi tot fructuum salutarium effectrix fuerit, explicatius docetur.

Sed videmus, nos iam egressos esse limites praescriptos; quare, quae nunc secundum ordinem supra descriptum tractanda sequerentur, in aliam opportunitatem referenda sunt. Neque tamen a nobis impetrare possumus, vt huic programmati finem imponamus, ante quam Vos, Cives Carissimi, paucis cohortati fuerimus, vt hoc festo, quo memoria recolenda est resurrectionis Jesu Christi, quae luculentissimum est documentum, eius satisfactionem pro nobis apud DEVM plene valuisse, pia meditatione consideretis, quod his litteris publice ad Vos datis breuiter tractatum est, nempe mortis Christi cruentae praeter alios effectus salutare etiam *hos duos* e consilio diuino fuisse, vt gloriosissime illustraret *tum benignitatis diuinae* exsuperantes diuitias, *tum iustitiam DEI* omnibus numeris absolutam. Has vtrasque DEI perfectiones sic patefactas ita mente contemplantini, vt vna cum terrore de infinita iustitia DEI peccatis Vestris

stris ad poenas prouocata simul copiosis lacrimis deploretis, quod Patrem immensae benignitatis tam ingrati offenderitis. Sic animo affecti ne tamen spem abiiciatis, sed confugite ad Jesum tanquam ἰλαστήριον a DEO publice propositum fiducia in sanguine illius, & fidem habete DEO tam liberaliter pollicenti, se velle nos peccatores gratis iustificare clementia sua per ἀπολύτρωσιν a Christo praestitam; hoc enim pati iustitiam suam, utpote quae morte Christi cruenta ita luculenter demonstrata sit, ut iam condonatio peccatorum eam obscurare non possit. Veremini & amate in posterum talem DEVM, cuius iustitia aequae ac benignitas infinita per mortem Christi pro nobis toleratam luce tam splendida collustrata est; & spe laetabunda prospicite in aeternitatem illam beatam, in qua gloriam DEI Vestri per Christum, huiusque mortem inprimis, tam admirabiliter amplificatam cum vniuersa ciuitate coelesti venerabundi & summo gaudio perfusi concelebrabitis.

P. P.

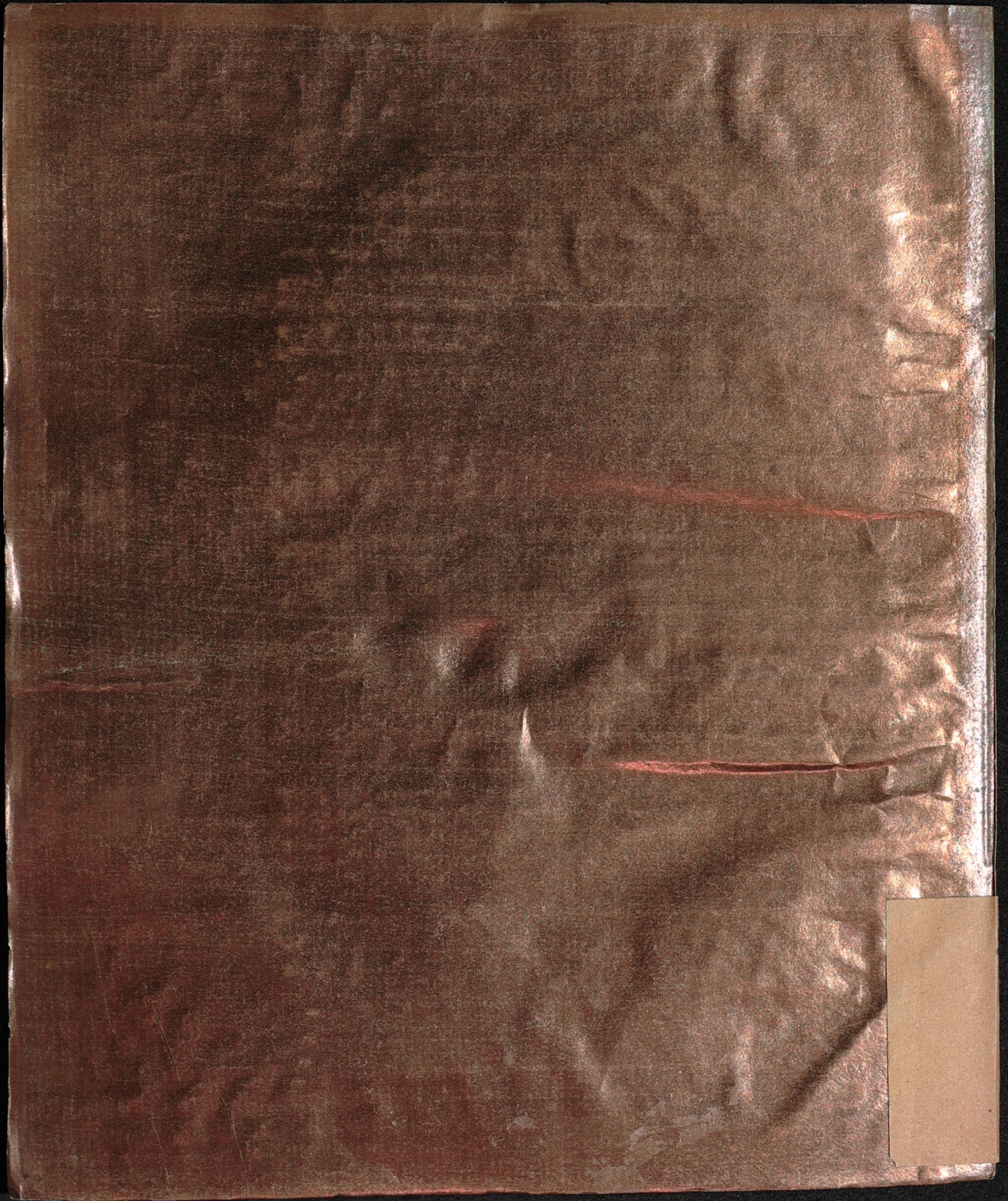
BUETZOUH, SUB SIGILLO ACAD.
IPSO PASCHATIS FESTO.

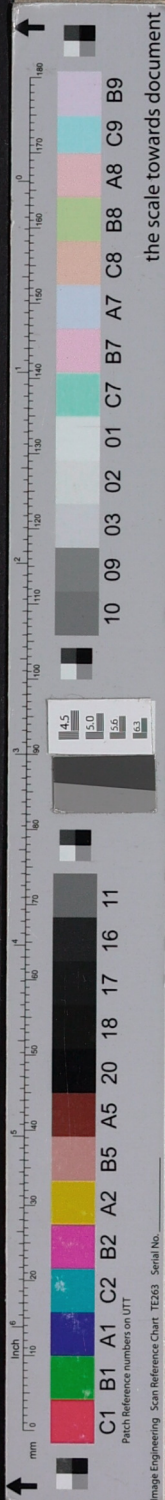

IPSO PASCHAU
BUETZSCH, SUB. 21
P. 11

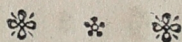
33
LBMV Schwerin
000 749 966

the scale towards document

9

Christo Jesu (i. e. in coniunctione cum eo) vt
culis sequuntur exsuperantes diuitias clemen-
s) suae in benignitate erga nos in Christo Je-
am beneficium, quod vna cum Christo in vi-
in sedem coelestem euecti simus, per quod
ementiae & benignitatis suae tantopere illu-
de profectum esse, quod Christus pro nobis
ddictis mortem subierit, iam ex superioribus
t, sed infra multo clarius intelligetur. Vni-
adiicimus, Rom. 5, 8. quo *idem Paulus* sic
nt, i. e. *confirmat*, vel *commendat* (vtrumque
hic significare potest) *DEVS amorem erga*
uum adhuc peccatores nos fuisset, Christus
est.

ostinemus hoc loco ab vberiore explicatione,
um per mortem Christi cruentam pro nobis
ata sit gloria amoris, clementiae, & benigni-
c enim tum demum luculentius demonstrari
aliis S. S. sententiis *nexum* didicerimus, quo
amque salutarium effectuum, quos adhuc ex-
cuimus, & paulo post docebimus, causa fuerit.
s Christi effectum, qui sit in *illustratione*
n illi *quomodocunque* confitentur, qui cetero-
ota mortis Christi ratione definienda a nobis
aliud quidquam in illa vident, nisi *aut* testi-
ficus de veritate suae doctrinae etiam in acer-
constantissime perhibuerit, *aut* exemplar in-
onferuanda patientiae. Sed hos valde repu-
si iam

quodam S. S. loco demonstrare fategerimus,
I summae gloriam per mortem Christi cruen-
uisse & maiore luce collustrandam. Volu-
nicissime rogatos, vt *sine* omni partium stu-
dio

b

die